

Vogels kijken langs De Digitale Snelweg

Nummer 40

Peter Meijer

Vleermuis als prooi

Lennaert Steen uit Zwolle schrijft op 7 mei 2003 dat hij de avond tevoren 'een rondje langs de IJssel fietste op zoek naar Kwartelkoningen. In Het Engelse Werk vloog in het schemerdonker een Boomvalk. Ik heb de valk zeker een kwartier gevolgd. Hij probeerde in duikvluchten grote vleermuizen te vangen. Dit verschijnsel had ik nooit eerder waargenomen. Is dit een normale manier van voedsel zoeken? Heeft iemand dit verschijnsel eerder gezien? Rond tien uur vloog de Boomvalk richting bos. Zijn jacht leverde geen vleermuis op.'

Mark Kuiper reageert op de vraag van Lennaert: 'Toevallig zag ik afgelopen zondag zo'n tafereel. Ik was aan de rand van het park rond het voormalig seminarie Hageveld (Heemstede). De zon was al onder, toen er een Boomvalk uit het park kwam op hetzelfde moment als een groep vleermuizen (Watervleermuizen, vermoed ik). De Boomvalk ging wild zigzaggend achter een vleermuis aan en kreeg hem amper tien meter boven mij te pakken. De vleermuis gilte (niet ultrasoon) en de valk vloog met prooi terug het bos in. Ik heb één keer op klaarlichte dag een Slechtvalk herhaaldelijk zien stoten op een Laatvlieger, zonder succes overigens.' Rob Versteeg reageert ook: 'Enige jaren geleden waren we op een avond- en nachtonderzoek bij het Kievitsveld (Vaassen) in het kader van een Broedvogel Monitor Project-gebied (een Sovon-project). Kort na het invallen van de duisternis

bewonderden we diverse (Dwerg?)vleermuizen die vlak boven het zwak oplichtende schijnsel van een beek vlogen, toen plotseling een erg grote 'vleermuis' door ons blikveld schoot. Pas na de derde duik konden we vaststellen dat het een Boomvalk was, jagend op vleermuizen.'

Rombout de Wijs schrijft: 'Het is een bekend fenomeen dat Boomvalken jagen op Rosse Vleermuizen. Rosse Vleermuizen gaan altijd al vroeg op pad omdat ze doorgaans een heel eind moeten vliegen naar hun jachtgebied. Dan is het nog zo licht dat snelle luchtjagers, zoals de Boomvalk, een kans maken er één te vangen. Het is ook bekend dat Boomvalken op nachten met volle maan soms tot in het donker doorjagen op vleermuizen, ik heb dat zelf ook eens gezien.' Dick Jonkers verwijst naar het boek 'De Boomvalk' (Rob Bijlsma, Kosmos, Amsterdam 1980) en naar 'Vogels tussen Vecht en Eem' (Hilversum 1987) waarin dit fenomeen ook wordt beschreven. Toine Morel zag op 15 juni 1999 boven het Hilversumsch Wasmeer ook een Boomvalk jagen op vleermuizen. Rombout de Wijs voegt het adres <http://www.vleer.tk/> toe aan zijn e-mail over Boomvalken en vleermuizen. Het is geen vogelsite, maar toch interessant genoeg om te vermelden. De links die er zijn vermeld, geven veel informatie over deze interessante diergroep.

Imitatie Kwartel door Merel

Mike Hirschler schrijft op 8 mei 2003: 'Zojuist heb ik een tijdje geprobeerd een Kwartel te achterhalen die, naar ik meende, in een weiland moest zitten tegenover mijn huis. Totdat de 'Kwartel' in een boom in het naastliggende bos en daarna in mijn tuin bleek te zitten. Nader onderzoek leerde dat het om een Merel ging die naast zijn normale zang af en toe perfect voor Kwartel speelde. Een voor mij onbekend fenomeen'.

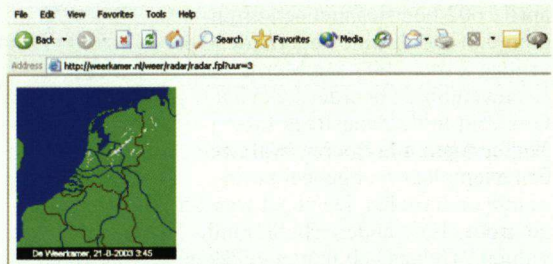
Regen

Waar regent het? Hoe trekken de buien. Op <http://weerkamer.nl/weer/radar/radar.fpl?uur=3> kunt u zien hoe de regen over Nederland trekt. Door het veranderen van het cijfer 3 in deze link in een hoger getal, bijvoorbeeld in 6 of 24, kunt u langer terugkijken. Handig voor het bepalen van een bestemming. Het enige nadeel is dat je altijd de buien van enkele uren geleden krijgt te zien. Veel recenter is de informatie op: <http://www-6.wetteronline.de/radar/euroddlnwf.htm>. Trouwens op <http://www.wetteronline.de> kunt u ook de actuele

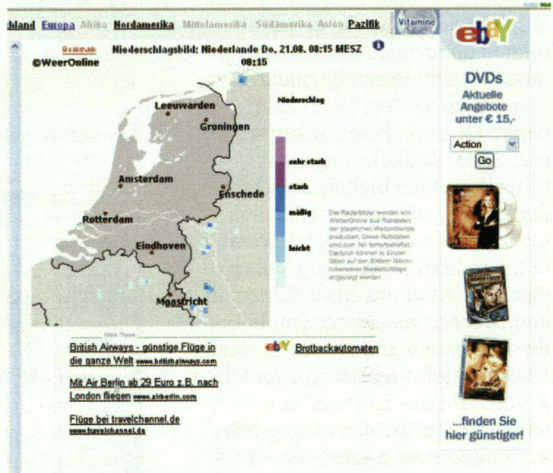
weergegevens van Nederland en nog veel meer krijgen.

Goed nieuws van SARS

De website <http://www.planetark.org> wil ons laten zien dat je op heel veel manieren zorgvuldig met de eigen omgeving kunt omgaan. Het initiatief daartoe werd in 1991 genomen door de Australische tennisser Pat Cash samen met de internationale fondsverwerper voor goede doelen, John Dee. Dagelijks staan er op de website allerlei zaken die voor ons van belang kunnen zijn of gewoon interessant zijn om te weten. Zo lezen wij dat het SARS (Severe Acute Respiratory Syndrome)-virus ook zijn positieve kanten heeft. Heel vaak heeft men China bekritiseerd niets te doen aan de handel in bedreigde diersoorten. Die handel levert veel geld op. Nu de economie in China door het SARS-virus aangetast wordt, is er enige vorm van paniek ontstaan. Ambtenaren in het zuiden van China waarschuwden restauranteigenaren en mensen die via een markt of openbare keuken handelen in voedsel, geen gebruik meer te maken van bedreigde diersoorten. In sommige medische kringen is men de mening toegedaan dat het SARS-virus juist in China zo'n verspreiding kon krijgen, omdat men daar graag wild eet. Dit betekent dat schaarse soorten erg in trek zijn. Zo zou het SARS-virus zich door het eten van niet al te hygiënisch klaargemaakt voedsel, zo snel hebben kunnen verspreiden. Dit is niet bewezen, maar al meer keren heeft men moeten constateren dat er epidemieën uitbraken die voorkomen in het zuiden van China. De leefwijze in steden en boerderijen is daar niet zo hygiënisch. Men maakt er bedreigde diersoorten klaar en zo zou het SARS-virus zich snel hebben kunnen verspreiden. In Shenzhen werden door de autoriteiten allerlei beschermde diersoorten in beslag genomen. Zo kunnen jagers op beschermde diersoorten

De weerkamer.

Een pagina van Wether-Online.

deze niet meer kwijt voor de markt in China. Een bijkomend voordeel dus van het SARS-virus. Lees er meer over op: <http://www.planetark.org/dailynewsstory.cfm/newsid/20633/story.htm>.

Rode boertjes

Trektellers hebben het regelmatig over 'boertjes'. Wie wel eens op de trekteipost bij Breskens komt, weet dat. Vorig jaar zag Dirk Moerbeek op 18 en 20

In aflevering 39 van De Digitale Snelweg (zie *het Vogeljaar* 51 (4), augustus 2003) zijn tot onze spijt enkele fouten gelopen.

Bij het logo dat is afgebeeld op bladzijde 171 staat ten onrechte dat dit van de Vogelwacht Delft e.o. is. Het desbetreffende logo is echter van de Vogelwerkgroep Midden Overijssel. Onder de kop 'Korhoenders' wordt verwezen naar een website van IVN Salland. Ook dit is niet terecht. De site wordt onderhouden door de Vogelwerkgroep Midden Overijssel.

Gelukkig valt er ook nog wat goed nieuws te melden. Voorzitter A. Langendoen van de Vogelwerkgroep Midden Overijssel meldde ons dat er een lichte vooruitgang is van Korhanen. Dit jaar zijn er 13 à 14 geteld.

Redactie *het Vogeljaar*

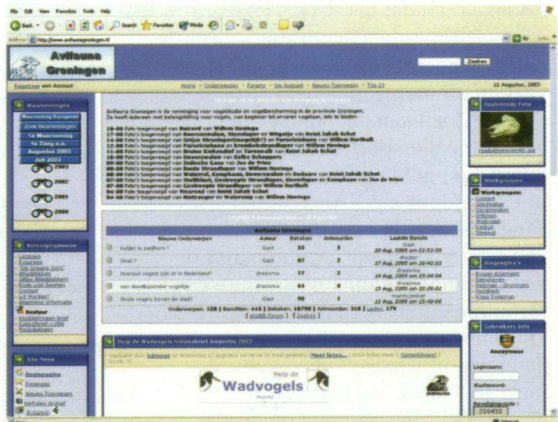
april 2002 boertjes met een bruin-oranje of roodbruine onderzijde. Op vrijdag 2 mei 2003 zag Merijn van Leeuwen bij de boerderij van het Guisveld in de Zaanstreek tussen zes foeragerende Boerenzwaluwen één exemplaar met geheel bruin-oranje onderdelen. De vogel was net zo groot als de andere (lichte) individuen. 'Helaas heb ik niet gekeken naar de kleur van de lichte markeringen in de staart,' zo schrijft hij. Hij vraagt zich af: 'Is er variatie binnen onze eigen ondersoort of moet ik meteen aan de ondersoort *'transitiva'* of *'savnii'* gaan denken?' Leon Peters schrijft op 6 mei 2003: 'Enkele vogelaars, mijzelf inclusief, bleken wel eens dergelijke individuen te hebben gezien, maar het is duidelijk dat donkere boertjes hier erg schaars zijn. Dat geldt ook voor Denemarken, waar er recent één (mogelijk de ondersoort *transitiva*) in Sneum Engshø is gefotografeerd door Ole Zoltan Göller. Kijk op: http://www.netfugl.dk/pictures.php?id=showpicture&picture_id=1618.'

In de handboeken ('Cramp' en 'Glutz') staat dat de Noord-Europese Boerenzwaluwen gemiddeld het lichtst gekleurd zijn en dat ze in zuidelijker streken donkerder worden. Niettemin wordt er ook aangegeven dat er in heel West-Europa een sterke lokale variatie bestaat van witte tot roodbruine individuen. De roodbruine ondersoort *'transitiva'* komt voor in Libanon en de Gazastrook. De ondersoort *'savnii'* vinden wij in Egypte. Dat zijn echter standvogels. Echt donkere Boerenzwaluwen worden meer gezien op de Balkan en in Turkije.

Kees Roselaar reageert vanuit zijn specifieke deskundigheid: Roodbuikige Boerenzwaluwen, de zogenaamde *boissonneautii*-variant die lijkt op *transitiva* uit de Levant, zijn inderdaad behoorlijk zeldzaam. De gegevens die ik in het 'Handboek' (Birds of the Western Palearctic) noteerde, zijn niet noodzakelijk van zekere broedvogels, maar een

Een Deense website met informatie over Boerenzwaluwen.

Informatie over geluiden is te vinden bij Avifauna Groningen.

samenraapsel van beesten uit een bepaald land of streek, zo zag ik bij het controleren van mijn aantekeningen. Uit Nederland vond ik zo'n roodbuikig beest als gebald exemplaar uit Sprang-Capelle (adulte man, 14 april 1964, Zoologisch Museum Amsterdam). Op die datum kan het best een dwaalgast uit Zuidoost-Europa zijn geweest in plaats van een lokale broedvogel. Ook was er een ongedateerde adulte vrouw uit Roemenië die zo rood was. Dementiev (Alauda 1936: 49-53) vond ze niet onder Europees-Russisch en West-Siberisch materiaal. Vaurie (1951, Notes on birds West Asia) geeft wat meer details, maar noemt geen individuele gevallen zodat het onduidelijk is of hij plaatselijke broedvogels bekeek. Ik hoop dat de zwaluwringers hun broedvogels er eens goed op nakijken.' Leon vraagt ons allen te letten op deze individuen en ze natuurlijk te melden.

Geluiden opruisen

De site <http://www.avifaunagroningen.nl> heb ik al eens besproken. Op de site vindt u ook geluiden.

Twee pagina's van Chris Schenk.

Handig om af en toe eens een geluid te kunnen controleren. Het is ook heel leuk om zo nieuwe kennis op te doen. Bijvoorbeeld van het Kleinst Waterhoen en van de Grauwe Fitis. Mooie opnames.

Hoe verging het Alpengierzwaluw Melba?

Hans Westendorp schrijft op 27 mei 2003: 'Eindelijk is het zover: op Hemelvaartsdag ga ik de Wageningse Alpengierzwaluw naar Zwitserland brengen. In een alpengierzwaluwkolonie in Baden (nabij Zürich) zal Melba worden losgelaten. Door de vogelpest kon het er even niet van komen. Echter op 20 mei 2003 de schriftelijke toestemming gekregen van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit om de vogel naar Zwitserland te brengen en hem daar los te laten. Een belangrijke bijkomende reden om Melba naar Zwitserland te brengen, is de aanwezigheid van deskundige begeleiding. Eventueel kan Melba daar nog enkele dagen in opvang blijven, wanneer blijkt dat het vliegen niet direct lukt. Dit acht ik zeker denkbaar. Melba doet elke dag trouw zijn vlieg oefeningen, maar of dit voldoende is om, na een half jaar, weer

echt (zelfstandig) te kunnen vliegen, weet ik niet. Ik heb met Melba bewust geen vlieg oefeningen (in bijvoorbeeld een gymzaal) gedaan. In 2000 heb ik tijdelijk een Gierzwaluw opgevangen, die een gebroken vleugel had. De ervaringen met die vogel hebben me geleerd dat de relatieve tamheid waarmee een Gierzwaluw zich laat verzorgen, plotseling kan omslaan in 'ik-wil-weg'-gedrag, zodra hij of zij eenmaal heeft gemerkt dat het vliegen weer tot de mogelijkheden behoort. Omdat ik Melba liever niet in Nederland wilde loslaten, heb ik het risico niet willen nemen dat, door het doen van vlieg oefeningen, Melba 'onhandelbaar' zou worden. Mocht het vliegen nog niet direct lukken, dan kan ik me voorstellen dat Melba de vliegsieren in enkele dagen tijd wél weer op volledige vliegsterkte krijgt, wanneer de vrijheid eenmaal in het vooruitzicht is. Een half jaar 'huisarrest' heeft het verkleed van Melba niet bepaald goed gedaan. Aanvankelijk was Melba gehuisvest in een vogelkooi. Omdat hij tegen het traliewerk opklauterde, raakten de toppen van de slagpennen het gaas. Om deze slijtage tegen te gaan, heb ik Melba vervolgens in een oud, leeg aquarium ondergebracht. In gevangenschap komt de staart relatief veel met de ondergrond in aanraking. De staart vertoont dan ook slijtage. In overleg met de deskundigen in Zwitserland zullen we kijken of (en zo ja wat) we hieraan kunnen doen. Dat er eventueel (tijdelijke) opvang mogelijk is, is natuurlijk ook prettig wanneer het weer ons tijdens het Hemelvaartweekeinde in de steek laat. Melba eet al geruime tijd hoofdzakelijk levende Huiskrekels. In de beginperiode waren de kleinere, dode en ingeblikte krekels favoriet. Nu worden dus vooral ook de levende krekels gegeten. Gevoelsmatig lijken mij levende krekels beter dan dode, ingeblikte krekels. Bewijzen hiervoor heb ik niet, maar feit is wel dat Melba

sindsdien geen last meer heeft gehad van ‘terugvallen’ (zoals bijvoorbeeld rond kerst). Bovendien wordt dit menu ongeveer eenmaal in de twee weken aangevuld met een ‘energiestoot’ van in water opgelost, eiwitrijk kattenopfokpoeder, glucose, gist, vitamines en mineralen. Het gewicht van Melba schommelt momenteel tussen vijftientig en negentig gram. Liever had ik het gewicht rond de honderd gram willen hebben, maar dat is mij niet gelukt. Een hogere voerinspanning dan de huidige drie tot vier voerbeurten per dag (in totaal anderhalf tot twee uur per dag, gedurende een half jaar) heb ik niet kunnen leveren. Overigens voerde ik Melba iedere voerbeurt tot het moment van verzadiging. Voordat Melba wordt losgelaten, zal hij door een Zwitserse ringer worden geringd. Wie weet vliegt er het komende najaar weer een Alpen-gierzwaluw boven de Wageningse Berg en rondom het gebouw van de Rijnvallei. Tot slot wil ik de Dutch Birding Association (DBA) bedanken voor de gift van maar liefst • 200 voor de aanschaf van voer’.

Websites

Chris Schenk is een graag geziene gast bij de bijeenkomsten die *het Vogeljaar* organiseert in het kader van de ‘Jaap Taapken Vogelfotoparade’. Prachtige opnames kan deze fotograaf maken. Na afloop van zijn verhaal zijn er altijd wel foto’s die je nog wel eens wilt zien. Dat kan nu via de fraaie website <http://www.chrisschenk.nl>. De Fotogalerie die daar te zien is laat niet alleen vogels zien, maar ook andere fraaie platen met zoogdieren in Nederland. De ‘foto van de maand’ kan zo als ‘wallpaper’ worden gebruikt. De truc is dat je dan aangeeft dat je deze foto op de computer als achtergrond wilt gebruiken. Dat is weer eens wat anders dan de gebruikelijke plaatjes. Arctische gebieden zijn voor Chris dé plekken op aarde. Daarover gaan zijn eerste

Voorbeelden van pagina's van Bas de Bruijn.

Ivormeew bij Longyearbyen, Spitsbergen. Foto: Chris Schenk.

impressies. Voor een lezing kunt u ook bij hem terecht. De tarieven staan ook vermeld. Chris, gefeliciteerd met je website.

Trouwens de website van Bas de Bruijn (<http://members.chello.nl/bpbruijn>) mag er ook zijn. Hij maakt zijn foto's door middel van digiscoping. Daar geeft hij ook tips voor. Ik zou hier diverse links over dit onderwerp verwachten. Die zijn de afgelopen tijd op het Eurobirdnet wel gepubliceerd. Bij de links staan wel verwijzingen naar websites die anderen met behulp van digiscoping gemaakt hebben. Daar is het genieten van

de foto's. Bas heeft de verschillende vogelfamilies herkenbaar op zijn site staan. Bij elke vogelfamilie komen dan de foto's van de soorten die erbij horen. Dat is wel genieten. Ook Bas gefeliciteerd met deze prachtige site.

Mocht u mij op zaken willen attenderen of naar aanleiding van bovenstaande reageren, dan kunt u mij schrijven (per brief of e-mail) of bellen.

■ P.C. Meijer, Mossel 16, 1775 JB Middenmeer, (0227) 50 35 59, e-mail: meijerpc@worldonline.nl.
Mijn website vindt u op: <http://members.tripod.com/pcmeijer/index.html>.